ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: **A. Š.,** zast. JUDr. Ing. Lukášem Prudilem, Ph.D., advokátem, se sídlem Bašty 8, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení,** se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 18. 3. 2009, č. j. 41 Cad 183/2008 – 23,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

V projednávané věci žalobce podáním ze dne 18. 12. 2002 adresovaným žalované České správě sociálního zabezpečení požádal o přiznání starobního důchodu a jeho výplatu podle českých právních předpisů o důchodovém pojištění, přičemž až dne 12. 7. 2007 vydala žalovaná pod č. j. X rozhodnutí, jímž jeho žádost zamítla s odkazem na ustanovení § 29 zákona č. 155/1995 Sb., v platném znění a článek 20 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení č. 228/1993, a od 1. 5. 2004 i s přihlédnutím k Nařízení Rady (EHS) č. 1408/71 a Nařízení Rady (EHS) č. 574/72. Žalovaná v odůvodnění zdůraznila, že podle čl. 20 odst. 1 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, která byla uzavřena dne 29. 10. 1992 a publikována pod č. 228/1993 Sb. (dále jen „Smlouva“), od 1. 5. 2004 uvedeném v příloze III. Nařízení č. 1408/71, se doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky (dále jen ČSFR) považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dne rozdělení ČSFR nebo naposledy před tímto dnem. Vzhledem k tomu, že žadatel byl ke dni podání původní

žádosti o plný invalidní důchod v roce 1983 výdělečně činný u podniku Uranpress Spišská Nová Ves a trvale bydlel na území dnešní Slovenské republiky, byl mu od 14. 6. 1983 přiznán plný invalidní důchod Úradem dochodkového zabezpečenia v Bratislavě (předchůdce Sociální pojišťovny – ústředí v Bratislavě). V roce 1995, kdy se již nárok na důchodovou dávku posuzoval dne citované Smlouvy, byla a je k posouzení nároku na starobní důchod rovněž příslušná Sociální pojišťovna – Ústředí v Bratislavě, neboť dle potvrzení ze dne 28. 10. 2002 vydané touto institucí, byl pojištěnec v době od 1. 12. 1984 ke dni 31. 12. 1992 zaměstnán u zaměstnavatele „Slovenské liečebné kúpele Štos š. p.“ se sídlem organizace na území Slovenské republiky. Proto o nároku na starobní důchod a jeho výplatě rozhodovala pouze Sociální pojišťovna – ústředí v Bratislavě. Nárok na přiznání starobního důchodu podle českých právních předpisů s přihlédnutím k výše uvedenému žadateli nevznikl, neboť po datu 31. 12. 1992 nezískal na území České republiky žádné doby pojištění a proto musela být jeho žádost o přiznání starobního důchodu zamítnuta.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce včas žalobu, v níž uvedl, že se napadeným rozhodnutím cítí poškozen, neboť je občanem České republiky. Nesouhlasil s aplikací čl. 20 Smlouvy, neboť ta by neměla vést k poškozování českých občanů, pokud jde o vznik a výplatu jejich nároků získaných z titulu zaměstnání v jednom ze smluvních státu. K žalobě připojil osvědčení o státním občanství ČR ze dne 17. 1. 2001, vydané Okresním úřadem ve Žďáru nad Sázavou a navrhoval, aby soud napadené rozhodnutí žalované zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 7. 4. 2008, č. j. 33 Cad 169/2007 – 37, žalobě vyhověl a napadené rozhodnutí žalované zrušil pro nezákonnost a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Zdůraznil, že vycházel z judikatury Nejvyššího správního soudu a především pak z Plenárního nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 4/06 i sp. zn. II. ÚS 405/02 ze dne 3. 6. 2003 a dalších. Zvážil přitom dopad v nich vyslovených právních názorů a dovodil z nich tyto právní závěry:

Dopadá-li na posouzení důchodového nároku mezinárodní smlouva (v daném případě Smlouva mezi ČR a SR č. 228/1993 Sb.), nesmí aplikace vést ke krácení důchodových nároků pojištěnců vzniklých nezávisle na této Smlouvě podle vnitrostátních předpisů. Ústavní soud ve svém Plenárním nálezu Pl. ÚS 4/06 ze dne 20. 3. 2007 konstituoval pro posouzení dob pojištění nové kritérium – státní občanství pojištěnce, které není upraveno ani ve vnitrostátních předpisech ČR a SR ani ve Smlouvě o sociálním zabezpečení uzavřené mezi těmito dvěma státy, zákonná úprava takovou situaci nepředvídá a neexistují proto v oblasti pozitivního práva žádna pravidla, jak je řešit. Bude tedy na správním orgánu, aby tuto otázku sám posoudil. Z výše uvedeného plyne, že žalobcem uplatněný důchodový nárok je nezbytné odvíjet od výše starobního důchodu podle českých právních předpisů, odpovídajícího zohlednění dob zabezpečení (dob pojištění) získaných za existence společného státu. Žalobce vychází ze skutečnosti, že do zániku ČSFR získal více než 34 let pojištění a podle tehdy platných federálních předpisů jsou tyto doby dobami pojištění i podle českých předpisů bez ohledu na to, v které části bývalé federace byly získány. Na základě toho požaduje přiznání dávky, jejíž výše by odpovídala alespoň rozdílu mezi výší starobního důchodu vypočteného podle českých předpisů a výší přiznaného starobního důchodu ze slovenského systému důchodového pojištění. S

odvoláním na Nález Ústavního soudu ze dne 20. 3. 2007 je pro posouzení důchodového nároku žalobce v daném případě významná okolnost, že tento je občanem ČR a vždy byl a jeho důchodový nárok je nezbytné odvíjet od výše starobního důchodu podle českých právních předpisů, odpovídajícího zohlednění dob pojištění získaných za existence společného státu, a to za předpokladu, že ostatní podmínky vzniku nároku na starobní důchod byly splněny, tj. včetně dosažení požadovaného věku. Tímto názorem je krajský soud vázán. Jak bylo výše uvedeno, dávkový spis neobsahuje evidenční listy důchodového pojištění, obsahuje pouze nedostatečné a nepřesné zjištění dob pojištění, ale přesto z těchto informací lze dovodit, že žalobce ke dni podání žádosti získal celkovou dobu důchodového pojištění přes 34 roků, z toho na území ČR asi 25 let (14 let Rosické uhelné doly, 8 let Uranové doly Dolní Rožínka, předchozí doba v učebním poměru a školní docházka). Pokud žalobce splnil zákonné podmínky pro vznik nároku na důchod ještě v době existence společného československého státu, nemůže mu být zpětné splnění této podmínky upíráno. Odporuje to principu jistoty a předvídatelnosti práva, které tvoří samotný základ konceptu právního státu. Pokud žalobce splňuje všechny zákonné podmínky pro vznik nároku na dávku i bez existence Smlouvy mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení, je věcí nositele českého důchodového pojištění, aby zabezpečil pobírání důchodové dávky v takové výši, která odpovídá vyššímu nároku podle vnitrostátních předpisů a rozhodl o dorovnání podle českých právních předpisů, přičemž bude respektovat částku důchodu pobíraného v souladu se Smlouvou od druhé smluvní strany tak, aby nedošlo k duplicitnímu pobírání dvou důchodů stejného typu přiznaných ze stejného důvodu od dvou různých nositelů pojištění. Bude nyní na správním orgánu, aby shromáždil přesné podklady a vypočetl výši tohoto důchodu podle příslušných ustanovení zák. č. 155/1995 Sb. ve znění tehdy platném, vytvořil si tak předpoklad pro porovnání výše důchodu z obou systémů důchodového pojištění. Výše uvedené závěry, jež vyplývají přímo z nálezu Pléna Ústavního soudu, jsou pro krajský soud závazné a v důsledku toho poté i pro správní orgán podle ustanovení § 78 odst. 5 s. ř. s. Ohledně konkrétního postupu při porovnání výše dávek však krajský soud závazný právní názor vyslovit nemohl, neboť Nález Ústavního soudu k této otázce závazný právní názor nedává, nevyjadřuje se k němu a ani z kontextu nelze adekvátní postup dovodit. I při absenci zákonné úpravy pravidel pro porovnání výše dávek uznaných ve dvou různých systémech sociálního zabezpečení je povinen správní orgán vydat rozhodnutí takového obsahu a formy, aby splňovalo požadavky přezkoumatelnosti.

Žalovaná, řídíc se právním názorem vysloveným Krajským soudem v Brně ve shora uvedeném zrušujícím rozsudku, vydala rozhodnutí ze dne 7. 10. 2008, č. j. X, jímž podle ustanovení § 21 zák. č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zsz), s přihlédnutím k obsahu Smlouvy, jakož i k nálezům Ústavního soudu a k opatření Ministerstva práce a sociálních věcí „Výklad zákona o důchodovém pojištění, popřípadě předpisů souvisejících, s přihlédnutím ke Smlouvě mezi ČR a SR o sociálním zabezpečení vyhlášené pod č. 228/1993 Sb. a k nálezům Ústavního soudu“ – dále též „výklad“, přiznala žalobci od 20. 12. 1999 starobní důchod s tím, že od 20. 12. 1999 činí 1990 Kč měsíčně, od ledna 2000 náleží ve výši 1878 Kč měsíčně, od ledna 2001 ve výši 2372 Kč měsíčně, od ledna 2002 ve výši 3741 Kč měsíčně, od ledna 2003 ve výši 2898 Kč měsíčně, od ledna 2004 ve výši 2263 Kč měsíčně, od ledna 2005 ve výši 2399 Kč měsíčně, od ledna 2006 ve výši 2849 Kč měsíčně, od ledna 2007 ve výši 1524 Kč měsíčně a od ledna 2008 náleží zálohově ve výši 1524 Kč měsíčně. Uvedla současně, že nárok na výplatu starobního

důchodu vzniká nejdříve dnem získání občanství České republiky, tj. od 17. 1. 2001. Žalobce byl upozorněn, že nárok na důchod mu zanikne, pokud přestane splňovat podmínky nároku na stejný důchod podle právních předpisů Slovenské republiky, přičemž nárok na výplatu důchodu zanikne, pokud přestane být občanem České republiky, a nebo pokud přestane mít trvalý pobyt na území České republiky. V odůvodnění pak žalovaná uvedla, že pro výši důchodu byla žalobci započtena v důchodovém pojištění před 1. 1. 1993 doba pojištění v rozsahu 12 704 dní (34 roků a 290 dní). Upozornila, že k hodnocení této doby pojištění před 1. 1. 1993 je podle čl. 20 Smlouvy, uvedeném v příloze III. nařízení Rady (EHS) 1408/71 příslušný slovenský nositel pojištění. Z tohoto důvodu se žalobci přiznává důchod ve výši rozdílu mezi výší důchodu stanoveného podle českých právních předpisů s přihlédnutím k dobám zabezpečení získaným před 1. 1. 1993 na území tehdejšího Československa a s přihlédnutím k výši slovenského důchodu. Uvedla, že výše důchodu stanovená podle českých právních předpisů se skládá ze základní výměry a procentní výměry. Základní výměra důchodu ke dni 20. 12. 1999 činí 1310 Kč měsíčně. Pokud jde o procentní výměru, byl důchod vyměřen z I. AA pracovní kategorie a to z průměrného měsíčního výdělku (dále jen pmv) za roky 1978 – 1982. Započtena byla doba zaměstnání celkem 34 roků, z toho 10 roků ve III. pracovní kategorii a 14 roků v I. AA pracovní kategorii. Průměrný měsíční výdělek byl zjištěn ve výši 7144 Kč a pro stanovení výše důchodu byl upraven na 3781 Kč měsíčně. Protože důchod ke dni vzniku nároku činil 88 % pmv, činil 3328 Kč měsíčně. Poté procentní výměra důchodu byla upravena podle předpisů o zvyšování vyplácených důchodů ke dni 20. 12. 1999 na výslednou částku 6686 Kč měsíčně; plná výše starobního důchodu pak činila včetně všech zákonných zvýšení ke dni 20. 12. 1999 7996 Kč měsíčně. Průměrná výše slovenského starobního důchodu činila v období od 20. 12. 1999 do 31. 12. 1999 5997 Kč měsíčně a rozdíl pak činil částku 1999 Kč měsíčně, která byla stěžovateli přiznána. Stejně pak bylo podle odůvodnění napadeného rozhodnutí postupováno při výpočtu rozdílu mezi slovenským starobním důchodem a fiktivním českým důchodem i v letech následujících, tj. v letech 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006 a 2007 a rovněž bylo rozhodnuto, že od ledna 2008 náleží výplata starobního důchodu zálohově ve výši rozdílu zjištěného pro rok 2007, tj 1524 Kč měsíčně. Žalobci bylo sděleno, že vyplacené zálohy za rok 2008 budou zúčtovány počátkem roku 2009 s přihlédnutím k částkám starobního důchodu stanoveného podle českých právních předpisů a k částkám vyplaceným na slovenském starobním důchodu za rok 2008.

Proti tomuto rozhodnutí žalované podal žalobce včas žalobu, v níž uvedl, že žalovaná sice postupovala co do základu rozhodnutí v souladu se závazným právním názorem vysloveným Krajským soudem v Brně v předchozím zrušujícím rozsudku v tom smyslu, že aplikace Smlouvy mezi ČR a SR nesmí vést ke krácení důchodových nároků pojištěnců vzniklých nezávisle na smlouvě podle vnitrostátních předpisů, nicméně dle názoru žalobce nezohlednila zcela a řádně dobu pojištění, kterou žalobce získal. Dle jeho názoru nezohlednila žalovaná při výpočtu důchodu dobu pojištění za roky 1978, 1979, 1980, 1981 a 1982. Dále pak nezohlednila jeho nemoc z povolání a následnou úhradu za ztrátu na výdělku. Žalobce navrhoval, aby krajský soud rozsudkem zrušil napadené rozhodnutí žalované ze dne 7. 10. 2008 a věc jí vrátil k dalšímu řízení.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 18. 3. 2009, č. j. 41 Cad 183/2008 – 23, žalobu zamítl a současně vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. První z žalobních námitek, v níž se žalobce domáhal zápočtu doby pojištění v letech

1978 – 1982 uvedl, že v dávkovém spise žalobce se nachází originál osobního listu důchodového zabezpečení ze dne 3. 10. 2008, přičemž pokud jde o roky 1978 – 1982 lze z něho zjistit, že od 1. 1. 1977 do 28. 2. 1977 je žalobci zhodnoceno 59 dnů zaměstnání v I. pracovní kategorii, od 1. 3. 1977 do 14. 3. 1983 - 2205 dnů (tj. 6 roků a 25 dnů) v I. AA pracovní kategorii. Krajský soud dovodil, že v těchto letech byla žalobci v plném rozsahu hodnocena i doba v jím namítaných letech 1978 – 1982, takže tato jeho námitka není důvodná. Navíc soud zdůraznil, že tatáž doba je stěžovateli hodnocena i slovenskou stranou, když je uvedena v osobním listě důchodového zabezpečení, který vypracovala Slovenská pojišťovna dne 19. 5. 1994; tato doba již byla hodnocena stěžovateli ostatně v souvislosti s přiznáním částečného invalidního důchodu od 14. 6. 1983. Soud zdůraznil, že doba pojištění, kterou žalobce získal do 31. 12. 1992 je v souladu se Smlouvou dobou pojištění Slovenské republiky a žalovaná správně v tomto případě vycházela z dob pojištění, které potvrdil cizí nositel pojištění. Pokud žalobce namítal, že mu snad nebyla některá z dob pojištění v uvedených letech hodnocena a že mu nebyla zohledněna náhrada za ztrátu na výdělku v důsledku nemoci z povolání, odkázal jej Krajský soud v Brně na slovenského nositele pojištění, aby tuto skutečnost zohlednil. Podotkl však, že podle jeho přesvědčení doba pojištění za roky 1978 – 1982 byla slovenským nositelem pojištění žalobci započtena.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel včas kasační stížnost, která směřovala jak do výroku o zamítnutí žaloby, tak i do výroku, jímž soud vyslovil, že žádnému z účastníků se nepřiznává náhrada nákladů řízení. Dle názoru stěžovatele došlo při zjišťování výše důchodu správním orgánem k porušení zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, který mu jako českému občanovi zajišťuje nárok na přiznání důchodu z České republiky. Žalobce nesouhlasil se závěrem krajského soudu, podle kterého nezohlednění doby pojištění a náhrady za ztrátu na výdělku v důsledku nemoci z povolání má řešit se slovenským nositelem pojištění. Vyslovil přesvědčení, že tímto postupem je jako český občan, který má nárok na český důchod, opětovně odkazován na jednání s jiným nositelem pojištění, což ve svém důsledku může vést ke krácení jeho důchodových nároků. Rozdělení dřívějšího společného státu, za jehož existence získal převážně doby pojištění tak nemůže být na újmu jeho důchodovým nárokům. Trval na tom, aby doby pojištění získané před rokem 1992 byly zohledněny českým nositelem pojištění a stejně tak i zohledněna náhrada za ztrátu na výdělku. Vytýká krajskému soudu nesprávné posouzení právní otázky, u kterého nositele pojištění mají být uplatňovány a následně zohledněny důchodové nároky stěžovatele a nedostatečné odůvodnění závěru, proč by některé nároky měly být uplatněny u slovenského nositele pojištění. Dovolával se tak důvodu kasační stížnosti uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) zák. č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) a navrhoval, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Brně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že se ztotožňuje s právním názorem Krajského soudu v Brně vyjádřeným v napadeném rozhodnutí a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost žalobce jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelem v kasační stížnosti uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v ustanovení §

109 odst. 3 uvedeného zákona, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti a jež by mu dovolily se od důvodů kasační stížnosti odchýlit.

Po stránce skutkové Nejvyšší správní soud z dávkového spisu žalobce (dále též „stěžovatel“) zjistil následující podstatné skutečnosti:

Stěžovatel, který je narozen 22. 3. 1940 na území dnešní České republiky a který získal zpět občanství České republiky od 17. 1. 2001, bydlel a pracoval za existence společného státu – Československa, na území České republiky až do roku 1980, kdy se oženil a přestěhoval na Slovensko. Je vyučený horník, nejdříve pracoval na uhelné šachtě v Rosicích u Brna, poté 10 roků v Uranových dolech v Dolní Rožínce a po přestěhování na Slovensko od roku 1980 do roku 1983 u firmy Uranopress Spišská Nová Ves. Podle potvrzení Sociální pojišťovny – ústředí Bratislava ze dne 28. 10. 2002 byl stěžovatel v době od 1. 12. 1984 ke dni 31. 12. 1992 zaměstnán na území Slovenska pro zaměstnavatele „Slovenské liečebné kúpele Štós š. p. Od 15. 3. 1983 byl stěžovatel uznán částečně invalidním pro následky choroby z povolání a od 17. 3. 1994 byl uznán plně invalidním ze všeobecných příčin; částečná invalidita z titulu choroby z povolání dále trvala (podle potvrzení Regionální národní pojišťovny Košice – vidiek ze dne 30. 6. 1994). Rozhodnutím Úradu dôchodkového zabezpečenia v Bratislavě ze dne 12. 3. 1984, č. X, byl stěžovateli přiznán od 14. 6. 1983 podle § 27 zákona č. 121/1975 Sb. částečný invalidní důchod na následky choroby z povolání a to v tehdy maximálně možné výši 1560 Kč. Důchod byl vypočten z průměrného měsíčního výdělku dosaženého v letech 1978 až 1982 ve výši 7144 Kč, který byl po úpravě podle § 34 odst. 1 uvedeného zákona redukován na 3000 Kč. Stěžovateli byla hodnocena celkem doba zaměstnání 44 roků (včetně doby dopočtené ve smyslu § 28 uvedeného zákona – podle něhož pro stanovení výše invalidního důchodu se ke skutečně získané době zaměstnání přičítá též doba od vzniku nároku na invalidní či částečný invalidní důchod do dosažení věku 60 let u mužů a 57 let u žen). Rozhodnutím Národní pojišťovny, správy fondu důchodového pojištění v Bratislavě ze dne 11. 3. 1994 č. X, byl stěžovateli přiznán podle § 29 a § 98 zák. č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení plný invalidní důchod z I. AA pracovní kategorie při započtené době zaměstnání 44 roků (včetně doby dopočtené), v maximální možné výši 3934 Ks měsíčně. Celkem mu bylo přiznáno 4350 Kč s tím, že v této sumě je zahrnuto zvýšení podle zákona č. 38/1994 Zz. Podle osobního listu důchodového zabezpečení, vydaného Českou správou sociálního zabezpečení v Praze, korespondujícího s osobným listem dôchodkového zabezpečenia v Bratislavě ze dne 19. 5. 2004, získal stěžovatel celkem k datu 31. 12. 1992 34 roků a 294 dnů zaměstnání, z toho 24 roků v I. AA pracovní kategorii (od 22. 3. 1958 do 14. 3. 1983 s výjimkou 59 dnů v roce 1977) a 10 roků zaměstnání ve III. pracovní kategorii. Dalším rozhodnutím slovenského orgánu důchodového pojištění ze dne 6. 12. 1995 byl stěžovateli přiznán starobní důchod od 14. 10. 1995, přičemž – jak vyplývá z dopisu uvedené instituce ze dne 10. 10. 2002 – byla stěžovateli zhodnocena doba zaměstnání získaná na území Slovenské republiky a České republiky v plném rozsahu pro účely důchodového zabezpečení, tj. včetně let 1978 – 1982. Současně bylo stěžovateli sděleno, že vzhledem k prokázané skutečnosti, že ku dni 31. 12. 1992 byl zaměstnán u zaměstnavatele se sídlem na území Slovenské republiky, je příslušná k přiznání starobního důchodu Sociálna poisťovňa, ústredie Bratislava. Ve spise je též založeno sdělení firmy Uranpress, štátny podnik ve Spišské Nové Vsi ze dne 26. 10. 1993, o úpravě náhrady za ztrátu na výdělku podle § 195i zákoníku práce v souvislosti s chorobou z povolání ze dne 12. 11. 1982. Stěžovateli je

sdělováno, že byl proveden výpočet jeho nároku v souvislosti se zákonem č. 286/1992 Sb. ve znění zákona č. 626/1992 Sb. o daních z příjmů s tím, že průměrný čistý měsíční příjem rozhodný pro výpočet náhrady (příslušně valorizovaný a redukovaný podle § 195 odst. 2 zákoníku práce) činí 7565 Sk s tím, že ztráta na výdělku mu bude vyplácena zálohově měsíčně ve výšce rozdílu mezi novým limitem a součtem dosahovaného hrubého výdělku a částečným invalidním důchodem ve výši 1500 Sk po odečtení 1 % fondu zaměstnanosti a daně z příjmu.

Sociální poisťovňa v Bratislavě dále přípisem ze dne 29. 9. 2008 potvrdila České správě sociálního zabezpečení, že stěžovatel pobíral starobní důchod v částkách od 20. 12. 1999 do 31. 12. 1999 ve výši 2862 Kč, v roce 2000 ve výši 88 788 Kč, v roce 2001 ve výši 94 506 Kč, v roce 2002 ve výši 101 874 Kč, v roce 2003 ve výši 107 496 Kč, v roce 2004 ve výši 115 013 Kč, v roce 2005 ve výši 124 236 Kč, v roce 2006 ve výši 133 362 a v roce 2007 ve výši 145 068 Kč. Z těchto částek starobního důchodu vypláceného stěžovateli slovenskou stranou pak česká strana vycházela (po výpočtu českého starobního důchodu) při výpočtu příslušného vyrovnání.

Nutno v této souvislosti zdůraznit pro věc relevantní právní úpravu:

Dle čl. 30 usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky (dále jen „Listina základních práv a svobod“), „*(1) Občané mají právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří a při nezpůsobilosti k práci, jakož i při ztrátě živitele.* [...] *(3) Podrobnosti stanoví zákon*“.

Dle § 28 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, „*pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal potřebnou dobu pojištění a dosáhl stanoveného věku, popřípadě splňuje další podmínky stanovené v tomto zákoně*“. Výše starobního důchodu závisí mimo jiné na celkové době pojištění získané žadatelem o dávku (§ 33 odst. 2 citovaného zákona).

Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení podepsaná v Praze dne 29. října 1992, publikovaná pod č. 228/1993 Sb., v čl. 20 odst. 1 stanoví, že „*doby zabezpečení získané přede dnem rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky se považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky nebo naposledy před tímto dnem*“.

Ústavní soud (nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04) posoudil následky vyplývající z aplikace čl. 20 Česko-slovenské smlouvy z hlediska sociálních práv zakotvených v Listině základních práv a svobod, zejména v jejím čl. 30, a vyslovil názor, že „*pokud občan České republiky splňuje zákonné podmínky pro vznik nároku na důchod a tento nárok by byl dle vnitrostátního (českého) práva vyšší než nárok podle* [Česko-slovenské s]*mlouvy, je věcí* [české instituce sociálního zabezpečení], *aby zabezpečil*[a] *pobírání důchodové dávky v takové výši, která odpovídá vyššímu nároku podle vnitrostátních předpisů, resp. rozhodl*[a] *o dorovnání důchodu pobíraného od druhé smluvní strany, přihlíže je k důchodu pobíranému v souladu s* [Česko-slovenskou s]*mlouvou od druhé smluvní strany tak, aby nedošlo k duplicitnímu pobírání dvou důchodů stejného typu, přiznaných ze stejných důvodů od dvou různých* [institucí sociálního zabezpečení]“. Tento názor zčásti potvrdilo a

zčásti modifikovalo plénum Ústavního soudu v nálezu ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 4/06, které v bodě 48 uvedlo, že významnou podmínkou pro postup výše uvedeným způsobem je česká státní příslušnost žadatelky (žadatele) o dávku ve stáří, přičemž „*je nerozhodné, kdy se* [státní příslušnicí České republiky žadatelka o dávku ve stáří] *stala, resp. jaké možné spekulace lze spojovat s jejími motivy tohoto statusu dosáhnout*“. Zákaz dvojího zohlednění dob plénum již nestanovilo.

V bodech 125 a 126 nálezu ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05, pak Ústavní soud uvedl, že „*Česká republika má stále vůči svým občanům primární povinnost poskytovat* [přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří] *i v případě, že zajistila náhradníka. Pokud náhradník nesplňuje zcela její povinnost, musí Česká republika pokrýt zbývající část povinnosti.* [...] *Ústavní soud proto v nálezu III. ÚS 252/04 zdůraznil rozdíl mezi částí, na kterou má stěžovatelka nárok podle českého práva, a částí, kterou skutečně dostává podle práva Slovenské republiky. Tím, že Slovenská republika jenom nahradí Českou republiku, musí Česká republika ‚dohnat' eventuální schodek, či jinak řečeno, Česká republika má povinnost platit do té míry, v níž Slovenská republika tuto povinnost zcela nekryje* [...]“. Z judikatury Ústavního soudu tak vyplývá, že navýšení částky vyplácené dávky ve stáří výše uvedeným způsobem je nutno považovat za dávku ve stáří, neboť nahrazuje ztrátu nebo omezení příjmu, která je způsobena dosažením věku jako sociální událostí.

Výše uvedený výklad Ústavní soud potvrdil i ve vztahu k nárokům na dávku ve stáří vzniklým po vstupu České republiky do Evropské unie v nálezu ze dne 3. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 1375/07, kde dále uvedl, že „*situace vzniklá rozdělením ČSFR byla natolik specifická, že přijetí* [Česko-slovenské s]*mlouvy bylo nutné s ohledem na právní jistotu občanů v oblasti sociálního zabezpečení. Závěry učiněné v souvislosti s posuzovaným případem proto pochopitelně nedopadají na důchodové nároky ostatních migrujících osob*“.

Jako další kumulativní podmínku, vedle podmínky české státní příslušnosti, pro výše uvedený postup stanovil Ústavní soud (v nálezu ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. III. ÚS 252/04) podmínku bydliště žadatele o dávku na území České republiky.

Dle čl. 89 odst. 2 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, „*Vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu jsou závazná pro všechny orgány i osoby*“.

Mezi účastníky není sporu o tom, že žalovaná v napadeném rozhodnutí co do základu postupovala v souladu se závazným právním názorem vysloveným Krajským soudem v Brně v rozsudku ze dne 7. 4. 2008, č. j. 33 Cad 169/2007 – 37, jenž akceptoval právní názory vyslovené především v judikátech Ústavního soudu. Mezi účastníky zůstal sporným toliko výpočet výše českého starobního důchodu, když stěžovatel i v kasační stížnosti – vzdor vysvětlení, jehož se mu dostalo v napadeném rozsudku krajského soudu, znovu namítá, že mu nebyly zohledněny veškeré doby pojištění získané před rokem 1992. K tomu Nejvyšší správní soud dodává s odkazem na skutková zjištění učiněná z dávkového spisu (výše popsaná), že stěžovateli byla hodnocena veškerá doba pojištění po skončení povinné školní docházky do 31. 12. 1992. Přestože podle článku 20 odst. 1 Smlouvy se doby zabezpečení získané před rozdělením České a Slovenské federativní republiky považují za doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení federace, což bylo u stěžovatele Slovensko, byla mu tato doba

hodnocena i Českou správou sociálního zabezpečení tak, aby nedošlo ke krácení jeho vyššího nároku podle vnitrostátních českých předpisů. Hodnoceny tudíž byly žalovanou i roky 1978 až 1982, o nichž se stěžovatel domníval, že mu hodnoceny nebyly. Tyto roky mu byly hodnoceny dokonce v I. AA pracovní kategorii, jak vyplývá z osobního listu důchodového zabezpečení výše již citovaného, jakož i osobního listu důchodového zabezpečení vydaného Sociální poisťovňou v Bratislavě. Vzhledem k tomu, že stěžovateli nárok na starobní důchod vznikl k datu dosažení věku 55 let, tj. k 22. 3. 1995, byl mu starobní důchod přiznán podle zákona č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení a nikoliv podle zákona č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, který nabyl v České republice účinnosti od 1. 1. 1996. Starobní důchod byl přiznán podle § 21 zák. č. 100/1988 Sb. s tím, že základní výměra činí 60 % průměrného měsíčního výdělku, neboť stěžovatel byl z potřebné doby zaměstnání (25 roků) nejméně 20 roků zaměstnán v I. pracovní kategorii. V této vybrané kategorii byl zaměstnán celkem 24 roků, v důsledku čehož mu bylo přiznáno zvýšení za každý rok od 21 roku zaměstnání I. pracovní kategorie ve výši 2 %, celkem tedy 28 %. Celkem starobní důchod takto vypočtený činil 88 % neredukovaného průměrného měsíčního výdělku. Stejně jako Sociální poisťovna v Bratislavě provedla i Česká správa sociálního zabezpečení porovnání výdělkově nejvýhodnějších roků pro výpočet důchodu, přičemž ve smyslu zákona č. 100/1988 Sb. rozhodným obdobím byly roky 1985 až 1994 a z toho nejvýhodnější roky léta 1987, 1986, 1985, 1988 a 1992, v nichž byl hodnocen stěžovateli celkový výdělek ve výši 186 939 Kč (včetně pobíraného částečného invalidního důchodu). Průměrný měsíční výdělek byl zjištěn částkou 3534 Kč měsíčně. Protože tento výdělek byl výrazně nižší než průměrný měsíční výdělek, z něhož byl stěžovateli vypočten dřívější částečný invalidní důchod, který za léta 1978 – 1982 činil 7144 Kčs (tzv. fiktivní pmv), vycházela Česká správa sociálního zabezpečení při výpočtu důchodu z této pro stěžovatele výhodnější částky. Pro srovnání, zda je pro stěžovatele výhodnější takto stanovený fiktivní průměrný měsíční výdělek z let 1978 – 1982, či průměrný měsíční výdělek z nejvýhodnějších 5 roků z rozhodného období, tedy 10 roků před vznikem nároku na starobní důchod, tj. z let 1985 až 1994, vycházela žalovaná z ročních hlavních výdělků stěžovatele v letech 1985 až 1994 po připočtení výše pobíraného částečného invalidního důchodu v těchže letech. Je nutno připustit, že nehodnotila stěžovatelem údajně pobíranou náhradu za ztrátu na výdělku podle § 195 zákoníku práce, neboť pro takový postup neměla důvod. Stěžovatel podklady o výši této náhrady žalované nesdělil a její výše nevyplývá ani z obsahu výše již citovaného sdělení firmy Uranpress Spišská Nová Ves ze dne 26. 10. 1983. V této souvislosti nutno znovu upozornit, že ohledně konkrétního postupu při porovnání výše dávek Nálezy Ústavního soudy závazný právní názor nedávají, nevyjadřují se k němu a ani z kontextu nelze tento postup dovodit. Nicméně i Ústavní soud předpokládá, že na prvém místě musí o nároku na starobní důchod rozhodnout ta smluvní strana, která je k tomu zavázána článkem 20 Smlouvy o sociálním zabezpečení mezi ČR a SR, tedy v případě stěžovatele strana slovenská. Česká smluvní strana pak rozhodně jen o případném dorovnání, přičemž může vycházet jen z těch podkladů, které má k dispozici a které jí též poskytla druhá smluvní strana. Jinými slovy řečeno, aby mohla být vypočtena správná výše dorovnání, musí být nejdříve správně vypočtena výše důchodu tou smluvní stranou, která je podle Smlouvy k jeho přiznání povinna. Není tudíž nesprávný právní názor vyslovený krajským soudem v napadeném rozsudku, že musí vycházet jak z dob pojištění, které potvrdí druhý nositel pojištění, tak i z výše jím uznaného výdělku pro výpočet důchodu. Tyto nároky si na prvém místě musí stěžovatel uplatnit u slovenského nositele pojištění, tj. u Sociální poisťovny v Bratislavě.

Otázkou však zůstává, zda i po připočtení navrhovatelem požadované náhrady za ztrátu na výdělku dojde ke změně závěru, že v jeho případě je pro výpočet výhodnější průměrný měsíční výdělek z let 1978 až 1982, tedy tzv. fiktivní výdělek, v němž se náhrada za ztrátu na výdělku projevit nemůže, neboť tu začal stěžovatel pobírat až v souvislosti s onemocněním a přechodem do částečného invalidního důchodu.

Podle názoru Nejvyššího správního soud se Krajský soud v Brně nedopustil nesprávného posouzení právní otázky ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., jak stěžovatel namítal v kasační stížnosti. Proto byla kasační stížnost jako nedůvodná zamítnuta podle ustanovení § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s., a to i ve vztahu ke správnému výroku krajského soudu o náhradě nákladů řízení, v němž uvedený soud vycházel z ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud též podle § 60 odst. 1 s. ř. s. (za použití § 120 s. ř. s.), podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Bylo přihlédnuto též k druhému odstavci téhož ustanovení, neboť zásada vyjádřená v odstavci prvém neplatí, mělo-li by být právo přiznáno správnímu orgánu ve věch důchodového pojištění či důchodového zabezpečení. V projednávané věci byla úspěšná v řízení o kasační stížnosti žalovaná, avšak náhradu nákladů řízení jí s ohledem na citovaný § 60 odst. 2 přiznat nelze, nehledě k tomu, že podle obsahu spisu jí v souvislosti s tímto řízením žádné náklady nevznikly. Stěžovatel neměl v řízení úspěch a proto mu náhrada nákladů nepřísluší.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. července 2010

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu